

УДК 005.745:[069:5]

ДРУГА МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ГЕОЛОГІЧНІ МУЗЕЇ ТА КОЛЕКЦІЇ: ЇХ РОЛЬ В НАУЦІ, ОСВІТІ ТА ТУРИЗМІ»

Альбертина Бучинська, завідувачка Мінералогічного музею
імені Євгена Лазаренка
mineralogy.museum@lnu.edu.ua

Катерина Бурбан, завідувачка лабораторії фізичних досліджень
мінералів і гірських порід та літології
kateryna.burban@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0002-9961-5680>

Оксана Цільмак, провідний зберігач фондів Мінералогічного музею
імені Євгена Лазаренка
oksana.tsilmak@lnu.edu.ua
Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. М. Грушевського, 4, Львів, Україна, 79005

Наведено інформацію про Другу міжнародну науково-практичну конференцію «Геологічні музеї та колекції: їх роль в науці, освіті та туризмі», що відбулася 10–14 квітня 2025 р. у Львівському національному університеті імені Івана Франка. У ній взяли участь 146 учасників, які представляли заклади вищої освіти, наукові установи, профільні музеї та виробничі організації України, Вірменії, Іспанії, Литви, Польщі, Румунії, США, Чехії. На конференції обговорювали такі теми: досвід роботи геологічних музеїв; наукові дослідження на базі геологічних музеїв і колекцій; використання геологічних колекцій в освіті, музейна педагогіка; геологічні музеї, колекції та виставки як об'єкти геотуризму; історія колекцій та музеїв геологічного спрямування; дослідження історії видобутку й використання корисних копалин, археомінералогія. На завершення конференції відбулося дві екскурсії, які проведено у партнерстві з геотуристичною спільнотою Geoattractions.

Ключові слова: конференція, геологічний музей, музейна експозиція, геотуризм, Львівський національний університет імені Івана Франка.

DOI <https://doi.org/10.30970/min.75.10>

Із часів давньогрецьких мусейонів збігло багато часу, змінився сенс тих установ, які ми нині називаємо музеями. Колись зібрання пожертв і коштовних подарунків, музеї в наш час перетворилися на сконцентровані зібрання безцінної інформації: скарбів національної та всесвітньої історії, матеріальної та духовної культури, наукових знань. Сучасні музеї також є активними учасниками процесу суспільного розвитку, оскільки спонукають людей більше дізнаватися про художні, наукові, історичні, культурні чи природничі об'єкти, сприяють розумінню цікавих речей, роздумам і підвищенню культурного й освітнього рівня. У такому сенсі природничі музеї, зокрема геологічні, відіграють важливу роль

у формуванні в суспільства сучасного уявлення про закони розвитку природи, місце й роль людини у природних процесах, її вплив на довкілля тощо.

На геологічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка функціонує три музеї: Мінералогічний музей імені Євгена Лазаренка, Палеонтологічний музей і Музей рудних формацій, які й започаткували 2023 р. проведення міжнародної науково-практичної конференції на тему «Геологічні музеї та колекції: їх роль в науці, освіті та туризмі». Заплановано проводити такі форуми щодва роки. На них можна спілкуватись із колегами-музейниками, обмінюватись ідеями, задумами та досвідом їхнього втілення, обговорювати питання осучаснення форми й методів роботи, проблеми та можливості поповнення колекцій, наукового опрацювання матеріалів, популяризації геологічних знань тощо.

До цього річної конференції було приурочено також святкування музейних ювілеїв – 120-річчя Палеонтологічного музею та 40-річчя створення Музею рудних формацій.

Тематика конференції охоплювала такі напрями: досвід роботи геологічних музеїв; наукові дослідження на базі геологічних музеїв і колекцій; використання геологічних колекцій в освіті, музейна педагогіка; геологічні музеї, колекції та виставки як об'єкти геотуризму; історія колекцій та музеїв геологічного спрямування; дослідження історії видобутку й використання корисних копалин, археомінералогія.

Актуальність конференції підтвердив великий список учасників – 129 осіб! Серед них – представники 22 закладів вищої освіти, восьми закладів середньої та позашкільної освіти, десяти науково-дослідницьких інституцій, 13 державних музеїв, профільних товариств і громадських організацій, семи приватних музеїв та бізнес-структур. Надзвичайно широкою була й географія учасників: від Івано-Франківська і Чернівців до Кривого Рогу й Харкова, від Сум до Одеси; Волинь, Житомирщина, Київ, Львів... Взяли також участь колеги з інших країн: Вірменії, Іспанії, Литви, Польщі, Румунії, США, Іспанії, Литви. Масовості учасників сприяв зручний формат проведення – можливість як очної, так і заочної участі.

Урочисте відкриття конференції та пленарне засідання відбулося 10 квітня 2025 р. у Дзеркальній залі Львівського національного університету імені Івана Франка (рис. 1). З вітальним словом виступив ректор ЛНУ імені Івана Франка, академік НАН України, проф. В. Мельник, який подякував колективу геологічного факультету за створення й розвиток геологічних музеїв університету: «У структурі Львівського університету музеї мають поважне місце. І я вдячний усім колегам, які у непрості часи, зокрема, фінансової кризи, пандемії і війни роблять усе, аби музеї не лише «дивилися» у минуле, а розвивалися як поважні науково-просвітницькі інституції на користь усім, хто цікавиться мінералогією і палеонтологією». З нагоди ювілеїв музеїв ректор вручив подяки за багаторічну сумлінну працю та вагомий внесок у розвиток Палеонтологічного музею його завідувачці Я. Тузяк та завідувачці Музею рудних формацій Л. Сливко. За багаторічну сумлінну працю й успіхи в роботі подяки також отримали зберігачі фондів музеїв О. Кірчанова і Т. Рева. З привітаннями до учасників конференції звернулися також проректор з наукової роботи І. Куньо та заступниця декана геологічного факультету з навчально-виховної роботи Г. Гоцанюк, які зазначили важливість музейної справи загалом та цінність університетських музеїв зокрема.

Надалі конференція продовжила роботу у форматі пленарного засідання. Воно було присвячене питанням функціонування й розвитку геологічних музеїв Львівського університету. З доповіддю «Палеонтологічний музей ЛНУ ім. Івана Франка: до 120-річчя створення» виступила завідувачка музею, доцентка кафедри загальної та історичної геології і палеонтології Я. Тузяк. Доповідь «До 40-річчя створення Музею рудних формацій ЛНУ ім. Івана Франка» виголосила завідувачка музею Л. Сливко. Про сьогоднішнє та плани на

майбутнє Мінералогічного музею імені Євгена Лазаренка розповіла завідувачка музею А. Бучинська.

Рис. 1. Урочисе відкриття конференції в Дзеркальній залі ЛНУ імені Івана Франка

Далі конференція продовжила роботу у форматі секційних засідань (в аудиторії та онлайн) на геологічному факультеті (рис. 2).

Зокрема, науковці Інституту геологічних наук НАН України (Київ) представили такі доповіді: *С. Добровольський* – «Досвід оцифрування колекції черепашок молюсків

та викопного органікостінного мікропланктону в Інституті геологічних наук НАН України»; *М. Крочак* – «Колекція морського кернавого матеріалу та шліфів Інституту геологічних наук НАН України»; *А. Мартишин* – «Проблеми ідентифікації та інтерпретації скам'янілостей верхнього едіакарію в музейних колекціях та польових дослідженнях»; *О. Ремезова* – «Розробка тривимірних моделей зразків як основа для створення віртуального музею бурштину»; *Т. Рябоконь* – «Наукове значення колекції форамініфер нижнього олігоцену нікопольського марганцеворудного басейну М. В. Ярцевої»; «Колекції форамініфер О. К. Каптаренко-Черноусової»; *Ю. Тимченко* – «Наукові дослідження на базі колекції викопних діатомових водоростей Чорного моря в Інституті геологічних наук НАН України».

Рис. 2. Учасники секційного засідання конференції у Франківській аудиторії геологічного факультету

Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення імені М. П. Семененка НАН України (Київ) представляли такі науковці: *Н. Кичань* – «Колекція метеоритів у Національному науково-природничому музеї НАН України (на 1 березня 2025 р.)»; *Д. Черниш* – «Мінералогічний словник як експонат Мінералогічного музею імені академіка Євгена Лазаренка»; *К. Шкуренко* – «Вуглецеві хондрити з метеоритної колекції Національного науково-природничого музею НАН України». Науковці Криворізького національного університету виступили з такими доповідями: *Н. Колосовська* – «Історія створення та розвитку колекції каменю Криворізького національного університету»; *Ю. Артеменко*, *С. Тіхлівець* – «Роль музеїв Криворізького національного університету у збереженні історії та розвитку освіти». Національний науково-природничий музей НАН України (Київ) представили *В. Гриценко* з доповіддю «Наукові дослідження на базі колекцій відділу ННПМ НАН України: Геологічний музей» та *В. Дернов* з доповіддю «Типові екземпляри видів *Papillicalymene dnistroviana* Konstantynenko, 2006 та *Papillicalymene sokoliana* Konstantynenko,

2006 (Arthropoda: Trilobita) із силурійських відкладів України». Геологічний факультет ЛНУ імені Івана Франка було представлено такими доповідями: *М. Богданова* – «Роль музейних експозицій у проведенні лабораторних і практичних занять з курсу «Загальна геологія»; *В. Дубів* – «Роль геологічних музеїв у популяризації геотуризму та перспективи їх створення в межах Середнього Придністер'я (Тернопільська обл.)».

Також заслухано й обговорено такі доповіді: *В. Вертель* – «Палеонтологічний музей Центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Сумської міської ради» (Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка); *В. Льчишин*, *В. Ковбаса* – «Палеонтологічна колекція Залозецького краєзнавчого музею на Тернопільщині» (Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник); *В. Казаков* – «Старий залізорудний Кочубеївський рудник – потенційний скансен гірничої справи початку ХХ ст. на Криворіжжі» (Криворізький державний педагогічний університет); *Є. Кондратюк* – «Історія видобування озокериту в урочищі Помірки поблизу курорту Трускавця» (ТзОВ «Кварц», Моршин); *М. Криницька* – «Використання колекції зразків бурштину групи компаній «АмберГальбин» при підготовці фахівців геологічного профілю» (Національний університет водного господарства та природокористування, Рівне); *В. Нестеровський* – «Мінералого-петрографічні дослідження археологічних артефактів як один з напрямків наукової роботи геологічного музею Київського національного університету імені Тараса Шевченка» (Геологічний музей КНУ імені Тараса Шевченка); *В. Огар* – «Визначні геологічні об'єкти Польщі та їх значення для популяризації геології (за матеріалами екскурсій)» (ННІ «Інститут геології» КНУ імені Тараса Шевченка); *Д. Пилипенко* – «Доповнення до палеонтологічної статті Райнера Альберта «Vom Ediacarium bis ins Neogen – eine Exkursion im Dnister-Becken (Ukraine)» (ТМ PALEO, Київ); *М. Рагуліна* – «Голоценова флора в травертинових відкладах заходу України» (Державний природознавчий музей НАН України, Львів); *О. Ситник* – «Заваллівський графітовий комбінат – сучасний центр підготовки студентської молоді» (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини); *І. Скриль* – «Використання геосайтів Харківщини у системі підготовки педагогічних кадрів» (Харківська обласна станція юних туристів); *М. Шишка* – «Геологічні об'єкти на туристично-рекреаційних маршрутах Національного природного парку «Північне Поділля» (НПП «Північне Поділля»).

Закордонним досвідом ведення роботи геологічних музеїв поділилися Б. Екрт, Й. Квачек (Чеський національний музей, Прага), Є. Рудніскайте (Геологічний музей Вільнюського університету), О. Деміна, А. Алексієне та інші представники Вільнюського Природничого дослідницького центру, П. Вольневич (Музей Землі Познанського університету), М. Маковей, Д. Грігоре, В. Парашів (Національний геологічний музей, Бухарест, Румунія), Г. Грігорян, С. Барсеґян (Інститут геологічних наук, Єреван, Вірменія), Г. Лівенцева (GEO3BCN, Барселона, Іспанія), І. Буйневич (Університет Філадельфії, США). Усі доповіді були досить цікаві й супроводжувалися жвавим обговоренням.

До конференції видано збірник конференційних матеріалів, у якому опубліковано 88 повідомлень. У них висвітлено сучасний стан, проблеми й можливості розвитку геологічних музеїв в Україні та Європі. Матеріали конференції можуть бути цікаві як для фахівців, так і для широкого загалу любителів природи.

Конференція супроводжувалася низкою цікавих заходів. У перший конференційний день у Мінералогічному музеї імені Євгена Лазаренка відбулося відкриття виставки під назвою «Самоцвіти, що об'єднують світ» мисткині з Нетішина, що на Хмельниччині, Оксани Жураковської. Пані Оксана в авторській техніці створює унікальні картини з натурального каміння з усього світу (рис. 3). Виставка тривала до 6 червня й була дуже популярна серед відвідувачів музею.

Рис. 3. Виставка картин з натурального каміння Оксани Жураковської
«Каміння, що об'єднує світ»

Відбулася також презентація мармурових погрудь Діани Версальської та Ероса Праксителя, які повернулись у Мінералогічний музей імені Євгена Лазаренка після реставрації (рис. 4). Реставраторка Софія Шевченко розповіла учасникам конференції про мармурові фігури та методи їхнього відновлення.

Рис. 4. Відреставровані мармурові погруддя Діани Версальської та Ероса Праксителя

Цікавою була і екскурсія в Будинок вчених, яку провела відома львівська екскурсоводка Наталя Зубик. А ще учасники конференції мали змогу відвідати нову виставку «Експедиція до Антарктиди» в Державному природознавчому музеї НАН України, яку презентував Сергій Глотов – учасник 27-ї та 28-ї українських антарктичних експедицій.

Традиційно для науково-практичних конференцій, які організовує геологічний факультет у партнерстві з геотуристичною спільнотою «Geoattractions», учасникам було запропоновано взяти участь у двох геотуристичних екскурсіях (рис. 5, 6).

Рис. 5. Геотуристична екскурсія до Дівочих скель у Кременці

Рис. 6. Учасники екскурсії біля останця «Триніг» у Вороняках

Зокрема, 12 квітня мандрували за маршрутом Львів – Залізці – Кременець – Львів під керівництвом Василя Ільчишина, директора Кременецького державного історико-культурного заповідника. У селищі Залізці відвідали новий краєзнавчий музей з археологічною й геологічною експозиціями, у Кременці піднялися до Дівочих скель (див. рис. 5) і замку Бони, що стоїть на сарматських вапнякових скелях, поблукали кременецькими катакомбами, дослідили відслонення крейди з кременями.

Ще одна геотуристична екскурсія відбулася 13 квітня за маршрутом Львів – Пониква – Броди – Ражнів – Львів. Це центральна частина Гологірсько-Кременецького кряжу – Вороняків. Екскурсанти пройшли еколого-пізнавальним маршрутом «Трині», на якому побачили останці химерного вигляду (див. рис. 6), букові ліси й буки-патріархи, грот-печеру, залишки фортифікаційних споруд, дослідили карстові водойми «Сині вікна» й солову пустельну ділянку «Ражнівські піски». Гостей у Вороняках приймав науковий співробітник НПП «Північне Поділля» Михайло Шишка.

Друга міжнародна науково-практична конференція «Геологічні музеї та колекції: їх роль в науці, освіті та туризмі» – це великий крок у напрямі розширення професійних і, сподіваємось, дружніх стосунків між представниками світової спільноти геологічних музеїв, можливість розвитку, налагодження нових партнерських зв'язків у справі популяризації геологічних знань, поповненні колекцій та експозицій, збереженні й вивченні експонатів, геологічних об'єктів та вдосконалення методів роботи.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2025

Стаття прийнята до друку 06.06.2025

SECOND INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE «GEOLOGICAL MUSEUMS AND COLLECTIONS: THEIR ROLE IN SCIENCE, EDUCATION AND TOURISM»

Albertyna Buchynska, Kateryna Burban, Oksana Tsilmak
mineralogy.museum@lnu.edu.ua
Ivan Franko National University of Lviv
4, Hrushevskoho St., Lviv, Ukraine, 79005

Information is provided about the Second International Scientific and Practical Conference “Geological Museums and Collections: Their Role in Science, Education and Tourism”, which took place on April 10–14, 2025 at the Ivan Franko National University of Lviv. It was attended by 146 participants representing higher education and scientific institutions, specialized museums and production organizations of Ukraine, Armenia, Spain, Lithuania, Poland, Romania, the USA, and the Czech Republic. The following topics were discussed at the conference: experience of geological museums; scientific research based on geological museums and collections; use of geological collections in education, museum pedagogy; geological museums, collections and exhibitions as objects of geotourism; history of collections and museums of geological interest; research into the history of mining and use of minerals, archaeomineralology. The participants took part in two excursions held in partnership with the geotourism community “Geoatractions” at the end of the conference.

Key words: conference, geological museum, museum exhibition, geotourism, Ivan Franko National University of Lviv.